

Особливості проведення судових економічних експертиз щодо нарахування пенсій по інвалідності військовослужбовцям в адміністративному судочинстві

Олена Воробйова

завідувач Полтавського відділення, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Полтава, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-7900-8184>, e-mail: poltava@nncise.org.ua

Оксана Мисяк

завідувач сектору економічних та товарознавчих досліджень Полтавського відділення, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Полтава, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5536-9820>, e-mail: pvhndise@meta.ua

Олена Кімяєва

провідний судовий експерт сектору економічних та товарознавчих досліджень Полтавського відділення, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Полтава, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-1488-7271>, e-mail: lenakimyeva@gmail.com

У разі оскарження рішень органів Пенсійного фонду України як суб'єктів владних повноважень в адміністративних справах ефективним засобом доказування є проведення судової економічної експертизи. Виокремлено особливості порядку дослідження правильності нарахування органами Пенсійного фонду України пенсій військовослужбовцям по інвалідності, які отримали інвалідність унаслідок проходження служби.

Ключові слова: адміністративне судочинство; судова економічна експертиза; пенсія військовослужбовцям; пенсія по інвалідності.

Features of Forensic Economic Examinations for Calculating Military Disability Pensions in Administrative Proceedings

Olena Vorobiova, Oksana Mysyak, Olena Kimyeva

When appealing against decisions of the Pension Fund of Ukraine as authorities in administrative cases, forensic economic examination serves as an effective means of proof. The paper highlights specific features of the Pension Fund of Ukraine's procedure for calculating disability pensions for military personnel who have become disabled as a result of their service.

Keywords: administrative proceedings; forensic economic examination; military pension; disability pension.

Сучасний розвиток судово-експертної діяльності суттєво залежить від ефективності правоохоронних органів і стану судової системи. Адміністративне судочинство покликане вирішувати спори у сфері публічно-правових відносин, коли стороною судового розгляду є суб'єкти владних повноважень (ч. 1 ст. 2 Кодексу адміністративного судочинства України, далі — *КАС України* [1]).

Станом на сьогоднішній частка справ, що перебувають на розгляді в порядку адміністративного провадження, є дуже значною. Так, упродовж 2024 року вона становила понад 20 % від загальної кількості справ у судах першої інстанції, та майже 48 % скарг у судах апе-

ляційної інстанції (*див. рис.*). Це свідчить про важливість і наявність значного суспільного запиту на належне експертне забезпечення саме в цій сфері.

Визначення суб'єкта владних повноважень, згідно з п. 7 ч. 1 ст. 4 КАС України [1], як сторони адміністративного спору узгоджується з переліком адміністративних органів, наведених у п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону України від 17.02.2022 р. № 2073-IX «Про адміністративну процедуру» [3], яким закріплено сучасне розуміння діяльності публічної адміністрації. Відповідно до п. 11 ч. 1 ст. 2 цього Закону [3], до функцій публічної адміністрації належать: надання адміністративних послуг, здійснен-

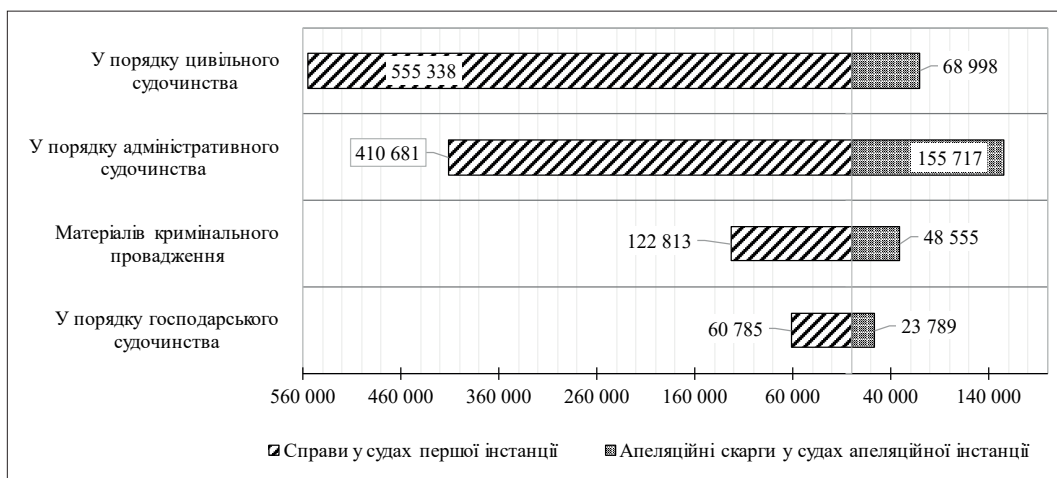

Рис. Структура справ на розгляді, що надійшли до судів упродовж 2024 року (відповідно до Річної звітності щодо стану здійснення правосуддя [2])

ня інспекційної (контрольної, наглядової діяльності), а також вирішення інших справ за заявою особи або з власної ініціативи.

Експертна практика свідчить, що спірні правовідносини можуть виникати під час реалізації будь-якої зі згаданих функцій. Одним з важливих напрямів експертного забезпечення в разі оскарженні рішень, дій або бездіяльності органів Пенсійного фонду України як суб'єктів владних повноважень в адміністративних справах є правильність нарахування органами Пенсійного фонду України пенсій по інвалідності військовослужбовцям, які отримали інвалідність унаслідок проходження служби.

Залежно від поставлених питань, алгоритм дій експерта передбачає таку черговість дослідження наданих матеріалів:

- перевірку наданих документів на предмет відповідності форми вимогам чинного законодавства;
- методом зіставлення матеріалів пенсійної справи з довідкою МСЕК про встановлення групи інвалідності, військово-медичними документами, довідкою з військкомату про мобілізацію, наказом про виключення зі списків особового складу військової частини (звільнення) установлюється обґрунтованість призначення пенсії по інвалідності та визначається категорія пенсійних виплат (а саме: чи

призначена пенсія особі як інваліду війни чи пенсія нарахована військовослужбовцю із категорії інших інвалідів);

- методом документальної перевірки та зіставлення досліджується відповідність показників (посадового окладу, окладу за військовим званням, щомісячних основних видів грошового забезпечення, щомісячних додаткових видів грошового забезпечення та одноразових додаткових видів грошового забезпечення), які стали базовими під час нарахування пенсійних виплат і відображені в грошовому атестаті, довідці про додаткові види грошового забезпечення.

Під час дослідження права військовослужбовця на призначення пенсії по інвалідності, відповідно до Закону України від 09.04.1992 р. № 2262-XII «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» [4], особливу увагу слід звернути на грошовий атестат і додаткові види грошового забезпечення, де зазначено період часу, коли військовослужбовець проходив службу, поки не отримав інвалідність та не був демобілізований з військової служби.

Отже, експертне забезпечення адміністративного судочинства є важливим елементом механізму захисту прав особи

в публічно-правових відносинах. Судова економічна експертиза у справах щодо правильності нарахування органами Пенсійного фонду України пенсій по інвалідності військо-

вослужбовцям є ефективним засобом доказування, який застосовується в разі неможливості встановлення певних обставин без спеціальних знань у галузі економіки.

Перелік джерел посилання

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 28.01.2026).
2. Судова статистика. Звітність щодо стану здійснення правосуддя місцевими та апеляційними судами / Судова влада України : офіц. вебсайт. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/zvit_dsau_2024 (дата звернення: 28.01.2026).
3. Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 р. № 2073-IX (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 28.01.2026).
4. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб : Закон України від 09.04.1992 р. № 2262-XII (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2262-12> (дата звернення: 28.01.2026).